

Notitie Innovatie in de bouwnijverheid

Datum	13 november 2020
In opdracht van	FNV
Auteurs	Nard Koeman en Stef Konijn
Rapportnummer	2020-87

“Informatie & disclaimer”

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data”.

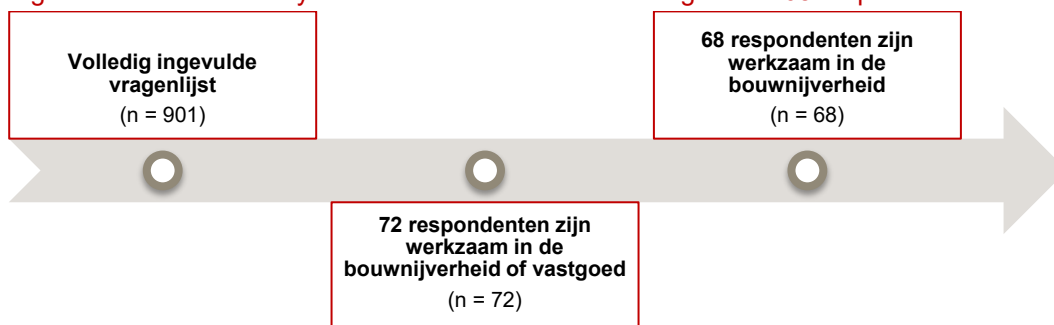
Copyright © 2020 SEO Amsterdam. Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit deze notitie te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit deze notitie mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl

De Nederlandse Innovatie Monitor 2020

In de Nederlandse Innovatie Monitor 2020 zijn circa duizend leidinggevenden van Nederlandse bedrijven ondervraagd over onderwerpen zoals (i) verantwoord ondernemerschap en innovatie, (ii) leiderschap en menselijk-sociaal kapitaal, en (iii) de digitale volwassenheid van de organisatie.¹ Op verzoek van vakbond FNV zijn in deze notitie de resultaten voor de bouwnijverheidssector verder uiteengezet en op twaalf constructen vergeleken met de overige sectoren (zie Tekstkader 1).

In totaal is de vragenlijst ingevuld door 68 leidinggevenden die werkzaam zijn in de bouwnijverheid (zie Figuur 1). Dit aantal is hoger dan in eerdere metingen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de monitor dit jaar extra onder de aandacht is gebracht van GWW-bedrijven. De verdeling naar grootte van de bedrijven is als volgt: eenmanszaak (1x), 2-50 medewerkers (27x), 51-100 (16x), 101-250 (8x) en 250 of meer medewerkers (16x).

Figuur 1 Het analysebestand bevat de waarnemingen van 68 respondenten

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2020)

¹ Zie ook: <https://www.seo.nl/publicaties/het-nederlandse-innovatielandschap-in-roerige-tijden/>

Tekstkader 1 In totaal zijn 12 verschillende constructen onderzocht

Verantwoord ondernemerschap en innovatie

1. *Exploitatieve innovatie* is erop gericht om bestaande markten beter te bedienen;
2. *Exploratieve innovatie* is erop gericht om nieuwe markten te bedienen;
3. *Managementinnovatie* is gericht op het implementeren van nieuwe managementvormen;
4. *Omgevingsdynamiek* heeft betrekking op het tempo van de veranderingen in, en de mate van instabiliteit van de omgeving waarin de organisatie opereert;
5. *Verantwoord ondernemerschap* toetst in hoeverre de organisatie deelneemt aan activiteiten welke als doel hebben om de kwaliteit van de natuur te beschermen en/of te verbeteren, maar vraagt ook naar duurzame groei en welke rol het welzijn van de maatschappij en samenleving hebben in de visie van het bedrijf.

Leiderschap en menselijk-sociaal kapitaal

6. *Dienend en transformationeel leiderschap* zijn twee verwante mensgerichte leiderschapsstijlen. Beide leiderschapsstijlen benadrukken het belang van de mensen waaruit de organisatie bestaat, en hechten waarde aan het begeleiden, onderwijzen en waarderen van medewerkers.
7. *Menselijk-sociaal kapitaal* zijn twee aspecten van het intellectuele kapitaal van een organisatie. Menselijk kapitaal wordt doorgaans gedefinieerd als de kennis en vaardigheden van de medewerkers van een organisatie. Sociaal kapitaal gaat over het netwerk van relaties tussen medewerkers onderling.
8. *Zelforganisatie* is een vorm van aansturing waarbij (deels) zelfsturende teams centraal staan en leiderschap contextueel is.

Digitale volwassenheid

9. *Adoptie van nieuwe technologieën* meet de mate waarin de organisatie vernieuwende digitale technologieën implementeert en benut.
10. *Nieuwe vormen van waardecreatie* meet de mate waarin de nieuwe digitale technologieën leiden tot het vernieuwen/veranderen van het businessmodel en het identificeren van nieuwe klantbehoeftes.
11. *Organisatorische veranderingen* heeft betrekking op de mate waarin de organisatie, flexibel is en een nieuwe vorm kan aannemen als gevolg van digitale ontwikkelingen.
12. *Financieel-strategische aspecten* meet de mate waarin de organisatie een concurrentievoordeel heeft ten opzichte van haar concurrentie wat betreft digitale oplossingen.

Verantwoord ondernemerschap en innovatie

Op het gebied van verantwoord ondernemen en innovatie scoort de bouwnijverheid wisselend ten opzichte van de overige sectoren, maar negatieve uitschieters zijn relatief weinig te vinden. Zo scoort de sector significant lager voor omgevingsdynamiek (4,4 t.o.v. 4,7), maar juist significant hoger voor exploitatieve innovatie (5,2 t.o.v. 5,0). Verder worden voor exploratieve innovatie en managementinnovatie een fractie lagere gemiddeldes gevonden en bij verantwoord ondernemerschap juist een iets hogere. Uit de algehele monitor bleek dat organisaties met name zoeken naar incrementele verbeteringen in bestaande markten (exploitatieve innovatie) en, in mindere mate, verkennen naar geheel nieuwe producten (exploratieve innovatie). Binnen de bouwsector blijkt deze tendens extra sterk; een indicatie dat de bedrijfstak zich minder richt op nieuwe markten.

Uit Figuur 2 blijkt tevens dat er een groep koplopers en een groep achterblijvers is bij exploratieve innovatie in de bouwsector. Nader onderzoek toont aan dat met name relatief jonge en kleine organisaties aangeven meer bezig te zijn met deze vorm van innovatie. Juist deze ondernemingen hebben de grootste kans om disruptief te zijn in de sector. Op het gebied van omgevingsdynamiek scoort de bouwnijverheid samen met de sector cultuur, horeca, recreatie & sport het laagst van de tien bedrijfstakken (4,4). Managementinnovatie binnen de eigen organisatie wordt net als bij de andere sectoren relatief laag ingeschat door de respondenten binnen de bouwnijverheid (3,8) en dit loopt verder van alle innovatievormen het meest uiteen tussen verschillende organisaties. Op verantwoord ondernemerschap is de bouw met een 5,0 gemiddeld juist een koploper en scoort het alleen lager dan de sector agro, energie & water (5,8).

Leiderschap en menselijk-sociaal kapitaal

Op innovatieve leiderschapsvormen en menselijk-sociaal kapitaal schatten de respondenten binnen de bouwsector zich een fractie hoger in. In lijn met de overige sectoren worden de bekwaamheid, creativiteit, en het samenwerkend vermogen van het personeel (menselijk-sociaal kapitaal) het hoogst gewaardeerd van alle innovatievormen. Het gemiddelde voor de bouw is 0,1 hoger dan het gemiddelde van alle bedrijfstakken. Op leiderschapsconstructen scoort de bouwnijverheid vrijwel hetzelfde. Verder geven leidinggevendenden in de bouw relatief vaak aan dat medewerkers invloed hebben op hun eigen agenda en de manier waarop zij problemen aanpakken (zelforganisatie): 5,1 tegenover 4,9 gemiddeld.

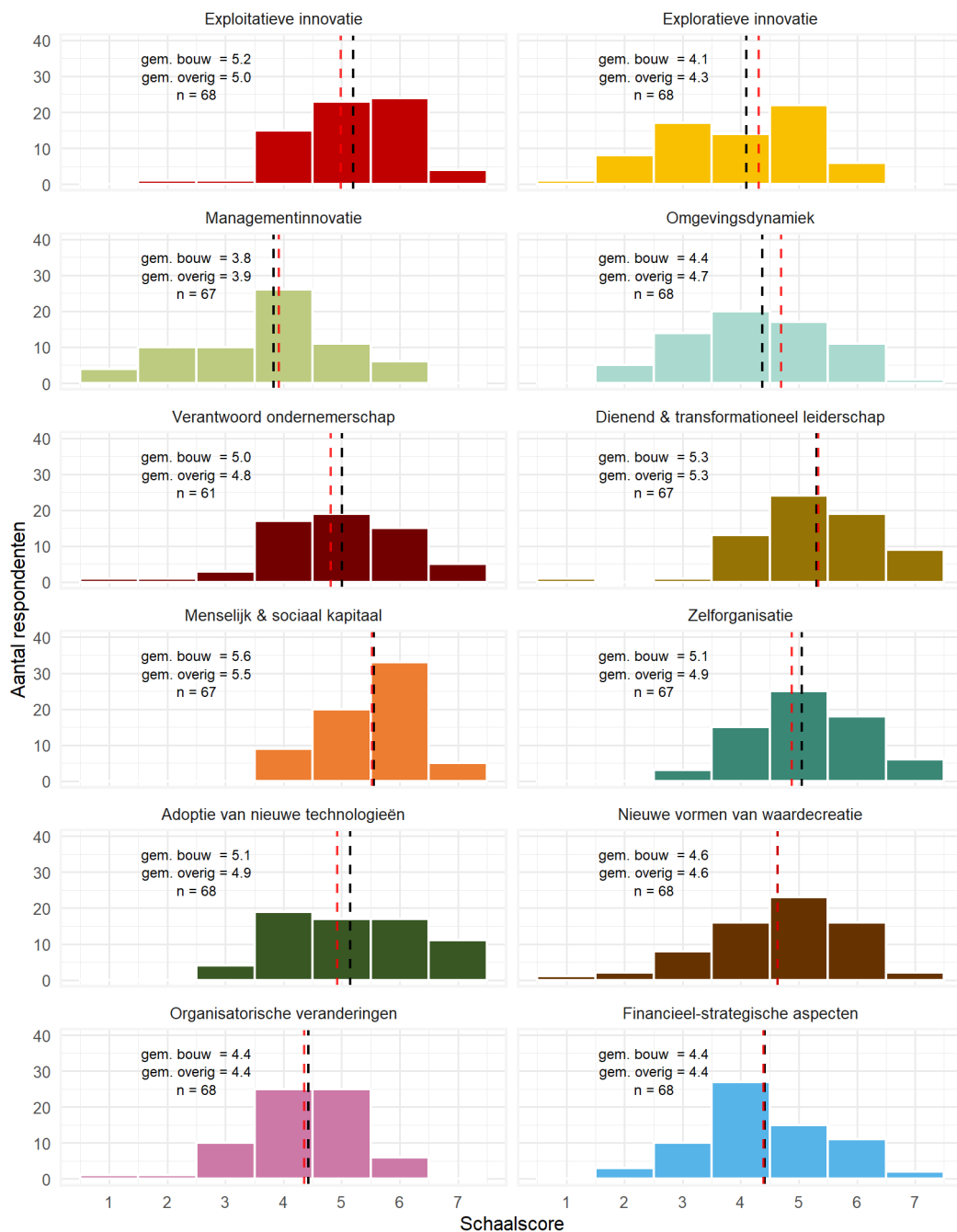
Digitale volwassenheid

Bij digitale volwassenheid blijkt dat de bouwnijverheid vrijwel hetzelfde scoort als de overige sectoren. Net als de overige sectoren ligt de focus met name op de adoptie van nieuwe technologieën, maar de bouw heeft wel een iets hoger gemiddelde (5,1 t.o.v. 4,9). In de bouwsector blijkt dat voor de adoptie van nieuwe technologieën – net zoals eerder gevonden voor exploratieve innovatie en verantwoord ondernemerschap – het meer uiteenloopt tussen verschillende organisaties. Voor nieuwe vormen van waardecreatie (4,6), organisatorische veranderingen (4,4) en financieel-strategische aspecten (4,4) scoort de bouwsector even hoog als de andere sectoren en voor deze vormen van digitale transformatie is er ook onderling geen groot verschil. Wel zijn er binnen de bouw relatief minder negatieve uitschieters te vinden voor het aspect organisatorische veranderingen.

Conclusie

Over het algemeen verschilt de stand van innovatie binnen bouwnijverheidssector weinig ten opzichte van de overige sectoren. Wel zijn er nuanceverschillen te vinden. Zo is de focus op exploitatieve innovatie in plaats van exploratieve innovatie nog significant sterker binnen de bouwsector. Dit betekent dat de bouwnijverheid zich t.o.v. andere sectoren meer bezig houdt met het bedienen van bestaande markten, dan met het ontplooiën/ontginnen van nieuwe markten. Daarnaast geven de cijfers een indicatie dat de bouwnijverheid beter in staat is om nieuwe digitale technologieën te adopteren dan de andere sectoren. Ten slotte tonen de cijfers dat het tempo van de veranderingen in, en de mate van instabiliteit van de omgeving waarin de organisaties opereren relatief laag worden ervaren. Dit sluit aan bij het van oudsher traditionele karakter van de bouwnijverheid.

Figuur 2 Verdeling van de scores op verschillende constructen binnen de bouwnijverheid

Bron: De Nederlandse Innovatie Monitor 2020, bewerkingen door SEO Economisch Onderzoek
 Noot: Resultaten verkregen uit enquêtes die zijn ingevuld door 901 leidinggevendenden binnen Nederlandse bedrijven uit verschillende sectoren (waarvan 68 uit de bouwnijverheidssector). Respondenten zijn gevraagd hun organisatie op een schaal van 1-7 te beoordelen op verschillende vormen van innovatie. De zwarte stippellijn toont het gemiddelde voor de bouw en de rode stippellijn voor de overige sectoren (exclusief de bouw). Van 11 mei tot en met 17 augustus 2020 verrichte SEO in opdracht van de Amsterdam Business School de dataverzameling voor de Nederlandse Innovatie Monitor. De kwaliteit van de data is gewaarborgd door de vragenlijsten te controleren op verschillende mogelijke onjuistheden (zoals dubbel of extreem snel invullen en continue hetzelfde antwoorden). Het volledige rapport voor alle onderzochte sectoren en de complete daarbij behorende methodiek is te vinden op: <https://www.seo.nl/publicaties/het-nederlandse-innovatielandschap-in-roerige-tijden/>.